

[Αρχική Σελίδα](#) > ... > [Οικογενειακά Και Κληρονομικά Θέματα](#) > [Διαζύγιο Και Δικαστικός Χωρισμός](#) > Portugal

Διαζύγιο και δικαστικός χωρισμός

Περιεχόμενο που παρέχεται από

European Judicial Network
(in civil and commercial matters)

 Πορτογαλία

1 Ποιες είναι οι προϋποθέσεις έκδοσης διαζυγίου;

Στην Πορτογαλία, το διαζύγιο μπορεί να εκδοθεί είτε κοινή συναίνεση είτε χωρίς τη συναίνεση ενός εκ των συζύγων, με διαδικασία έκδοσης κατ' αντιδικία διαζυγίου [άρθρο 1773 παράγραφος 1 του αστικού κώδικα (Código Civil)].

Η πρώτη περίπτωση προϋποθέτει ότι αμφότεροι οι σύζυγοι συμφωνούν για τη λύση του γάμου και, καταρχήν, την καταβολή διατροφής στον σύζυγο που την έχει ανάγκη, την άσκηση της γονικής μέριμνας όσον αφορά τα ανήλικα τέκνα, τη διάθεση της συζυγικής κατοικίας και σχετικά με τις ρυθμίσεις για τυχόν ζώα συντροφιάς (άρθρο 1775 παράγραφος 1 του αστικού κώδικα).

Η διαδικασία έκδοσης διαζυγίου κατ' αντιδικία κινείται κατόπιν αγωγής ενός εκ των συζύγων κατά του άλλου, βάσει νομικώς τεκμηριωμένων πραγματικών περιστατικών ή άλλων πραγματικών περιστατικών τα οποία, ανεξάρτητα από την υπαιτιότητα που καταλογίζεται στους συζύγους, αποδεικνύουν τον ισχυρό κλονισμό του γάμου (άρθρο 1773 παράγραφος 3 και άρθρο 1781 του αστικού κώδικα).

2 Ποιοι είναι οι λόγοι διαζυγίου;

Στη διαδικασία έκδοσης συναινετικού διαζυγίου, οι σύζυγοι δεν υποχρεούνται να αποκαλύψουν τους λόγους για τους οποίους υπέβαλαν αίτηση διαζυγίου.

Λόγοι έκδοσης κατ' αντιδικία διαζυγίου είναι οι ακόλουθοι (άρθρο 1781 του αστικού κώδικα):

α) διάσταση επί ένα πλήρες έτος· διάσταση θεωρείται ότι υφίσταται όταν δεν υπάρχει συμβίωση των συζύγων ούτε πρόθεση για αποκατάσταση της σχέσης τους από έναν εξ αυτών ή αμφότερους τους συζύγους (άρθρο 1782 του αστικού κώδικα)·

β) μεταβολή των διανοητικών ικανοτήτων του έτερου συζύγου εφόσον έχει διαρκέσει πάνω από ένα έτος και είναι τόσο σοβαρή ώστε να υπονομεύει κάθε δυνατότητα συμβίωσης·

γ) η αφάνεια, χωρίς καμία επικοινωνία με τον άφαντο επί χρονικό διάστημα τουλάχιστον ενός έτους·

δ) οποιοδήποτε άλλο γεγονός το οποίο, ανεξάρτητα από την υπαιτιότητα που καταλογίζεται στους συζύγους, αποδεικνύει τον ισχυρό κλονισμό του γάμου.

3 Ποιές είναι οι νομικές συνέπειες του διαζυγίου όσον αφορά:

3.1 τις προσωπικές σχέσεις των συζύγων (π.χ. επώνυμο);

Με το διαζύγιο λύεται ο γάμος και επέρχονται οι ίδιες έννομες συνέπειες με τη λύση λόγω θανάτου, εκτός των εξαιρέσεων που προβλέπονται στον νόμο (άρθρο 1788 του αστικού κώδικα).

Οι συνέπειες του διαζυγίου όσον αφορά τις περιουσιακές σχέσεις μεταξύ των συζύγων επέρχονται από τη στιγμή που η απόφαση διαζυγίου καθίσταται τελεσίδικη, ωστόσο ισχύουν αναδρομικά από την ημερομηνία άσκησης της αγωγής (άρθρο 1789 παράγραφος 1 του αστικού κώδικα).

Εάν κατά τη διαδικασία αποδειχθεί η διάσταση των συζύγων, οποιοσδήποτε εκ των συζύγων μπορεί να ζητήσει την αναδρομική ισχύ των συνεπειών του διαζυγίου από την ημερομηνία που ξεκίνησε η διάσταση σύμφωνα με την απόφαση διαζυγίου (άρθρο 1789 παράγραφος 2 του αστικού κώδικα).

Παρά την έκδοση διαζυγίου, καθένας εκ των συζύγων δικαιούται να διατηρήσει το επώνυμο του έτερου συζύγου που ενδεχομένως έχει υιοθετήσει, υπό την προϋπόθεση ότι ο τελευταίος συναινεί ή εφόσον του το επιτρέπει το δικαστήριο λαμβάνοντας υπόψη τους προβαλλόμενους λόγους. Η συγκατάθεση του/της πρώην συζύγου μπορεί να δοθεί με συμβολαιογραφική πράξη, με έγγραφο που συντάσσεται κατά τη διάρκεια της δικαστικής διαδικασίας (γραπτή καταχώριση, κατά την εκδίκαση της υπόθεσης, της βούλησης του διαδίκου) ή με δήλωση ενώπιον του υπαλλήλου του ληξιαρχείου. Η αίτηση για τη χορήγηση άδειας από το δικαστήριο για χρήση του επωνύμου του/της πρώην συζύγου μπορεί να υποβληθεί στο πλαίσιο της διαδικασίας διαζυγίου ή σε χωριστή διαδικασία, ακόμη και μετά την έκδοση του διαζυγίου (άρθρο 1677-B του αστικού κώδικα).

3.2 την κατανομή των περιουσιακών στοιχείων των συζύγων;

Σε περίπτωση διαζυγίου, κανένας σύζυγος δεν μπορεί να λάβει περισσότερα από όσα θα λάμβανε εάν ο γάμος είχε συναφθεί υπό καθεστώς κοινοκτημοσύνης επί των αποκτημάτων (regime da comunhão de adquiridos) — άρθρο 1790 του αστικού κώδικα.

Κάθε σύζυγος χάνει όλα τα ωφελήματα που απέκτησε ή που αναμένεται να αποκτήσει από τον έτερο σύζυγο ή από τρίτους λόγω του γάμου ή βάσει του γεγονότος ότι είναι έγγαμος, ανεξαρτήτως από το αν η σχετική συνομολόγηση είναι προγενέστερη ή μεταγενέστερη της τέλεσης του γάμου. Ο πάροχος δύναται να ορίσει ότι το ωφέλημα σωρεύεται στα τέκνα που προήλθαν από τον γάμο (άρθρο 1791 του αστικού κώδικα).

Οι συνέπειες του διαζυγίου όσον αφορά τις περιουσιακές σχέσεις μεταξύ των συζύγων επέρχονται από τη στιγμή που η απόφαση διαζυγίου καθίσταται οριστική και αμετάκλητη, ωστόσο ισχύουν αναδρομικά από την ημερομηνία κίνησης της δικαστικής διαδικασίας (άρθρο 1789 παράγραφος 1 του αστικού κώδικα).

Εάν κατά τη διαδικασία αποδειχθεί η διάσταση των συζύγων, οποιοσδήποτε εκ των συζύγων μπορεί να ζητήσει την αναδρομική ισχύ των συνεπειών του διαζυγίου από την ημερομηνία που ξεκίνησε η διάσταση σύμφωνα με την απόφαση διαζυγίου (άρθρο 1789 παράγραφος 2 του αστικού κώδικα).

Το δικαστήριο δύναται να ορίσει ότι η συζυγική κατοικία θα μισθωθεί από έναν από τους συζύγους, κατόπιν αιτήματός του, ανεξάρτητα από το αν αυτή ανήκει κατά συγκυριότητα και στους δύο συζύγους ή κατά κυριότητα στον έτερο σύζυγο, λαμβάνοντας κυρίως υπόψη τις ανάγκες του κάθε συζύγου και τα συμφέροντα των τέκνων που προήλθαν από τον γάμο. Η εκμίσθωση υπόκειται στους κανόνες για την εκμίσθωση κατοικιών, αλλά το δικαστήριο δύναται να καθορίσει τους όρους της σύμβασης, αφού ακούσει τους συζύγους, και να κηρύξει άκυρη την εκμίσθωση, κατόπιν αιτήματος του κυρίου της κατοικίας, εφόσον αυτό δικαιολογείται από τις περιστάσεις. Ο διακανονισμός που έχει συναφθεί, είτε με έγκριση της σύμβασης από τους συζύγους είτε με δικαστική εντολή, μπορεί να τροποποιηθεί σύμφωνα με τους γενικούς όρους της εκούσιας δικαιοδοσίας (άρθρο 1793 του αστικού κώδικα).

3.3 τα ανήλικα τέκνα των συζύγων;

Σε περίπτωση διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού, κήρυξης ακυρότητας ή ακύρωσης του γάμου, η τύχη των τέκνων, η διατροφή που τους οφείλεται και ο τρόπος καταβολής αυτής της διατροφής ρυθμίζονται με συμφωνία των γονέων, η οποία εγκρίνεται από το δικαστήριο [ή από τον ληξιαρχο (Conservador do Registo Civil) σε περίπτωση συναινετικών διαδικασιών χωρισμού και διαζυγίου)] (άρθρο 1905 παράγραφος 1 και άρθρο 1776-A του αστικού κώδικα).

Η διαδικασία ρύθμισης της γονικής μέριμνας στο ληξιαρχείο (Conservatória do Registo Civil) διέπεται από τα άρθρα 274-A, 274-B και 274-C του πορτογαλικού ληξιαρχικού κώδικα (Código do Registo Civil).

Ελλείψει συμφωνίας, το δικαστήριο αποφασίζει με γνώμονα το συμφέρον του ανηλίκου, συμπεριλαμβανομένης της διατήρησης στενών σχέσεων με αμφοτέρους τους γονείς, ενθαρρύνοντας και κάνοντας δεκτές συμφωνίες ή

λαμβάνοντας αποφάσεις που παρέχουν άφθονες ευκαιρίες για επαφή με αμφότερος τους γονείς και επιμερισμό της γονικής μέριμνας μεταξύ τους. Η επιμέλεια του ανηλίκου τέκνου μπορεί να ανατεθεί σε οποιονδήποτε εκ των γονέων, σε τρίτο πρόσωπο ή σε αναμορφωτήριο ή ίδρυμα παροχής φροντίδας σε ανηλίκους (άρθρο 1906 παράγραφος 8 του αστικού κώδικα).

Για περισσότερες πληροφορίες, ανατρέξτε στο ενημερωτικό δελτίο για τη «[Γονική μέριμνα - επιμέλεια των παιδιών και δικαίωμα επικοινωνίας](#)».

3.4 την υποχρέωση καταβολής διατροφής στον άλλο σύζυγο;

Κάθε σύζυγος πρέπει να εξασφαλίζει τα προς το ζην μετά την έκδοση διαζυγίου. Καθένας εκ των συζύγων δικαιούται διατροφή, ανεξάρτητα από το είδος του διαζυγίου. Όταν συντρέχουν προφανείς λόγοι επιείκειας, το δικαίωμα σε διατροφή μπορεί να απορριφθεί (άρθρο 2016 παράγραφοι 1, 2 και 3 του αστικού κώδικα).

Κατά τον καθορισμό του ποσού της διατροφής, το δικαστήριο οφείλει να λαμβάνει υπόψη τη διάρκεια του γάμου, τη συνεισφορά στα οικονομικά της οικογένειας, την ηλικία και την κατάσταση της υγείας των συζύγων, τα επαγγελματικά τους προσόντα και τις δυνατότητες εύρεσης εργασίας, τον χρόνο που πρέπει πιθανόν να αφιερώσουν στην ανατροφή των κοινών τέκνων, τα εισοδήματα και τις προσόδους τους, την ύπαρξη νέου γάμου ή εκτός γάμου συμβίωσης και, γενικότερα, όλους τους παράγοντες που επηρεάζουν τις ανάγκες του συζύγου που δικαιούται τη διατροφή και τις οικονομικές δυνατότητες του συζύγου που την καταβάλλει (άρθρο 2016-A παράγραφος 1 του αστικού κώδικα).

Το δικαστήριο πρέπει να δίνει προτεραιότητα στις υποχρεώσεις διατροφής που έχει ο υπόχρεος σύζυγος απέναντι στο τέκνο του σε σχέση με την υποχρέωση διατροφής που έχει απέναντι στον έτερο σύζυγο λόγω διαζυγίου (άρθρο 2016-A παράγραφος 2 του αστικού κώδικα).

Ο δικαιούχος σύζυγος δεν δικαιούται να απαιτήσει τη διατήρηση του βιοτικού επιπέδου που απολάμβανε κατά τη διάρκεια του γάμου (άρθρο 2016-A παράγραφος 3 του αστικού κώδικα).

Για περισσότερες πληροφορίες, ανατρέξτε στο ενημερωτικό δελτίο για την «[Καταβολή διατροφής](#)».

4 Τι σημαίνει στην πράξη ο νομικός όρος «δικαστικός χωρισμός»;

Ο δικαστικός χωρισμός δεν λύει τον δεσμό του γάμου, αλλά οδηγεί σε κατάργηση των υποχρεώσεων έγγαμης συμβίωσης και αμοιβαίας συνδρομής, με την επιφύλαξη του δικαιώματος διατροφής. Όσον αφορά τα περιουσιακά στοιχεία, ο χωρισμός παράγει τα ίδια αποτελέσματα με τη λύση του γάμου (άρθρο 1795-A του αστικού κώδικα).

Ο δικαστικός χωρισμός παύει είτε με τη συμφιλίωση των συζύγων είτε με τη λύση του γάμου (άρθρο 1795-B του αστικού κώδικα).

5 Ποιες είναι οι προϋποθέσεις του δικαστικού χωρισμού;

Οι λόγοι του δικαστικού χωρισμού, είτε κατ' αντιδικία είτε κοινή συναινέσει, ταυτίζονται, αναλογικά, με τους λόγους διαζυγίου (άρθρο 1794 του αστικού κώδικα).

6 Ποιες είναι οι νομικές συνέπειες του δικαστικού χωρισμού;

Όπως επισημαίνεται στην απάντηση της ερώτησης 4, με τον δικαστικό χωρισμό καταργούνται οι υποχρεώσεις έγγαμης συμβίωσης και αμοιβαίας συνδρομής, ωστόσο διατηρείται το δικαίωμα διατροφής. Όσον αφορά τα περιουσιακά στοιχεία, ο δικαστικός χωρισμός παράγει τα ίδια αποτελέσματα με τη λύση του γάμου (άρθρο 1795-A του αστικού κώδικα).

Οι διατάξεις περί διαζυγίου εφαρμόζονται αναλογικά στον δικαστικό χωρισμό (άρθρο 1794 του αστικού κώδικα).

Ο δικαστικός χωρισμός μπορεί να μετατραπεί σε διαζύγιο, μολονότι δεν αποτελεί προϋπόθεση για την έκδοση διαζυγίου ή στάδιο της διαδικασίας διαζυγίου. Εάν οι σύζυγοι δεν συμφιλιωθούν εντός ενός έτους αφότου η

απόφαση περί δικαστικού χωρισμού (είτε κατ' αντιδικία είτε κοινή συναινέσει) καταστεί οριστική και αμετάκλητη, οποιοσδήποτε εξ αυτών μπορεί να αξιώσει μετατροπή του δικαστικού χωρισμού σε διαζύγιο. Εάν η αίτηση για μετατροπή υποβληθεί από αμφοτέρους τους συζύγους, δεν απαιτείται να εκπνεύσει η καθορισμένη προθεσμία και η απόφαση εκδίδεται αμέσως (άρθρο 1975-Δ παράγραφοι 1 και 2 του αστικού κώδικα).

Σε περίπτωση που η αίτηση για μετατροπή υποβληθεί από έναν εκ των συζύγων, ο έτερος σύζυγος θα ειδοποιηθεί αυτοπροσώπως ή δια του νομίμου εκπροσώπου του, κατά περίπτωση, να αντικρούσει την αίτηση —η αντίκρουση αυτή μπορεί να θεμελιώνεται μόνο στη συμφιλίωση των συζύγων— εντός προθεσμίας 15 ημερών [άρθρο 993 παράγραφοι 3 και 4 του κώδικα πολιτικής δικονομίας (Código de Processo Civil)]. Μετά την προσκόμιση των αποδεικτικών στοιχείων, ο δικαστής εκδίδει απόφαση επί της αντίκρουσης εντός 15 ημερών (άρθρο 986 παράγραφος 3 του κώδικα πολιτικής δικονομίας).

Η αίτηση για μετατροπή του δικαστικού χωρισμού σε διαζύγιο μπορεί επίσης να υποβληθεί σε οποιοδήποτε ληξιαρχείο [άρθρο 5 παράγραφος 1 στοιχείο ε) και άρθρο 6 του νομοθετικού διατάγματος αριθ. 272/2001 της 13ης Οκτωβρίου 2001 — Διαδικασίες υπαγόμενες στην αρμοδιότητα της εισαγγελίας και των ληξιαρχείων]. Η νόμος και ουσία βάσιμη αίτηση πρέπει να υποβληθεί στο ληξιαρχείο, με προσκόμιση αποδεικτικών στοιχείων και επισύναψη των αποδεικτικών εγγράφων (άρθρο 7 παράγραφος 1 του νομοθετικού διατάγματος αριθ. 272/2001 της 13ης Οκτωβρίου 2001 — Διαδικασίες υπαγόμενες στην αρμοδιότητα της εισαγγελίας και των ληξιαρχείων).

Ο καθ' ου η αίτηση ειδοποιείται, εντός 15 ημερών, να αντικρούσει την αίτηση, να προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία και να επισυνάψει αποδεικτικά έγγραφα (άρθρο 7 παράγραφος 2 του νομοθετικού διατάγματος αριθ. 272/2001 της 13ης Οκτωβρίου 2001 — Διαδικασίες υπαγόμενες στην αρμοδιότητα της εισαγγελίας και των ληξιαρχείων).

Εάν ο καθ' ου δεν αντικρούσει την αίτηση, τα πραγματικά περιστατικά που επικαλείται ο αιτών θεωρούνται αποδεδειγμένα και ο ληξιαρχος, αφού εξακριβώσει ότι πληρούνται οι νόμιμες προϋποθέσεις, κάνει δεκτή την αίτηση (άρθρο 7 παράγραφος 3 του νομοθετικού διατάγματος 272/2001 της 13ης Οκτωβρίου 2001 — Διαδικασίες υπαγόμενες στην αρμοδιότητα της εισαγγελίας και των ληξιαρχείων).

Εάν ο καθ' ου αντικρούσει την αίτηση, ο ληξιαρχος προγραμματίζει συνάντηση για απόπειρα συμφιλίωσης των συζύγων, η οποία πρέπει να πραγματοποιηθεί εντός 15 ημερών, και μπορεί να διατάξει τη διενέργεια δικαιοπραξιών και την προσκόμιση των αναγκαίων αποδεικτικών στοιχείων για την πλήρωση των νομικών απαιτήσεων (άρθρο 7 παράγραφοι 4 και 5 του νομοθετικού διατάγματος αριθ. 272/2001 της 13ης Οκτωβρίου 2001 — Διαδικασίες υπαγόμενες στην αρμοδιότητα της εισαγγελίας και των ληξιαρχείων).

Σε περίπτωση που ο καθ' ου αντικρούσει την αίτηση και είναι αδύνατη η επίτευξη συμφωνίας, τα μέρη ειδοποιούνται να αναπτύξουν τους ισχυρισμούς τους και να ζητήσουν την προσκόμιση νέων αποδεικτικών στοιχείων εντός 8 ημερών. Στη συνέχεια, η υπόθεση παραπέμπεται στο καθ' ύλην πρωτοβάθμιο δικαστήριο της περιφέρειας όπου υπάγεται το ληξιαρχείο (άρθρο 8 του νομοθετικού διατάγματος αριθ. 272/2001 της 13ης Οκτωβρίου 2001 — Διαδικασίες υπαγόμενες στην αρμοδιότητα της εισαγγελίας και των ληξιαρχείων).

Μετά την παραπομπή της υπόθεσης στο δικαστήριο, ο δικαστής διατάσσει την προσκόμιση αποδεικτικών στοιχείων και ορίζει δικάσιμο (άρθρο 9 του νομοθετικού διατάγματος αριθ. 272/2001 της 13ης Οκτωβρίου 2001 — Διαδικασίες υπαγόμενες στην αρμοδιότητα της εισαγγελίας και των ληξιαρχείων).

7 Τι σημαίνει στην πράξη η έννοια «ακύρωση του γάμου»;

«Ακύρωση του γάμου» σημαίνει άρση των νομικών συνεπειών του γάμου λόγω επίκλησης σημαντικού ελαττώματος του γάμου.

8 Ποιοι είναι οι λόγοι ακύρωσης του γάμου;

Οι γάμοι που έχουν συναφθεί υπό τις ακόλουθες περιστάσεις μπορούν να ακυρωθούν (άρθρο 1631 του αστικού κώδικα):

α) σε περίπτωση ανατρεπτικού κωλύματος (απόλυτου ή σχετικού)·

β) σε περίπτωση έλλειψης συναίνεσης ή ελαττωματικής συναίνεσης που ήταν προϊόν πλάνης ή απειλής εκ μέρους ενός ή αμφοτέρων των συζύγων·

γ) σε περίπτωση τέλεσης του γάμου χωρίς την παρουσία μαρτύρων, όταν αυτό απαιτείται από τον νόμο.

Στη συνέχεια παρατίθενται τα ανατρεπτικά κωλύματα που επιφέρουν απόλυτη ακυρότητα και παρεμποδίζουν τον γάμο ενός ατόμου με οποιοδήποτε άλλο (άρθρο 1601 του αστικού κώδικα):

α) ηλικία κάτω των 16 ετών·

β) διαγνωσθείσα άνοια, ακόμη και σε περιόδους πνευματικής διαύγειας, και δικαστική απαγόρευση ή ανικανότητα για δικαιοπραξία λόγω διανοητικής διαταραχής·

γ) προηγούμενος γάμος, θρησκευτικός ή πολιτικός, ο οποίος δεν έχει λυθεί, ακόμη και αν η αντίστοιχη πράξη δεν έχει καταχωριστεί στο ληξιαρχείο.

Στη συνέχεια παρατίθενται τα ανατρεπτικά κωλύματα που επιφέρουν σχετική ακυρότητα και παρεμποδίζουν τον γάμο δύο προσώπων μεταξύ τους (άρθρο 1602 του αστικού κώδικα):

α) συγγένεια εξ αίματος σε ευθεία γραμμή·

β) προηγούμενη σχέση γονικής μέριμνας·

γ) συγγένεια β' βαθμού εξ αίματος σε πλάγια γραμμή·

δ) συγγένεια εξ αγχιστείας σε ευθεία γραμμή·

ε) προηγούμενη καταδίκη ενός εκ των συζύγων ως αυτουργού ή συνεργού σε ανθρωποκτονία ή απόπειρα αυτής κατά του συζύγου του άλλου μέρους.

Ο γάμος είναι ακυρώσιμος λόγω έλλειψης συναίνεσης (άρθρο 1635 του αστικού κώδικα):

α) σε περίπτωση που κατά τον χρόνο τέλεσης του γάμου, ένας εκ των δύο συζύγων δεν είχε επίγνωση των πράξεών του λόγω αιφνίδιας ανικανότητας ή άλλων αιτιών·

β) σε περίπτωση που ένας εκ των δύο συζύγων παραπλανήθηκε σε σχέση με την ταυτότητα του έτερου συζύγου·

γ) σε περίπτωση που η δήλωση συναίνεσης αποσπάσθηκε δια φυσικού εξαναγκασμού·

δ) σε περίπτωση εικονικού γάμου.

Η πλάνη που καθιστά ελαττωματική τη συναίνεση είναι κρίσιμη για την ακύρωση μόνο όταν βασίζεται σε ουσιώδεις προσωπικές ιδιότητες του έτερου συζύγου και αποδεικνύεται ότι ευλόγως ο γάμος δεν θα είχε συναφθεί εάν υπήρχε η εν λόγω πλάνη (άρθρο 1636 του αστικού κώδικα).

Ο γάμος που τελείται δια ψυχολογικού καταναγκασμού είναι ακυρώσιμος σε περίπτωση που ένας εκ των συζύγων δέχεται σοβαρή και παράνομη απειλή και ο φόβος του για πραγματοποίηση της απειλής είναι δικαιολογημένος (άρθρο 1638 παράγραφος 1 του αστικού κώδικα).

Εάν ένας εκ των συζύγων, εν γνώσει του και παρανόμως, αποσπάσει δήλωση συναίνεσης από τον έτερο σύζυγο με την υπόσχεση ότι θα τον προφυλάξει από απρόβλεπτη ζημία ή ζημία προκαλούμενη από τρίτους, η υπόσχεση αυτή ισοδυναμεί με παράνομη απειλή (άρθρο 1638 παράγραφος 2 του αστικού κώδικα).

Η δήλωση συναίνεσης κατά την πράξη τέλεσης του γάμου αποτελεί τεκμήριο όχι μόνο της επιθυμίας των συζύγων να τελέσουν γάμο αλλά και της απουσίας ελαττώματος στη συναινετική δήλωση βούλησής τους λόγω πλάνης ή εξαναγκασμού (άρθρο 1634 του αστικού κώδικα).

9 Ποιες είναι οι νομικές συνέπειες της ακύρωσης ενός γάμου;

Η ακύρωση ενός πολιτικού γάμου, ο οποίος συνάφθηκε καλή τη πίστει από αμφοτέρους τους συζύγους, παράγει αποτελέσματα έναντι των συζύγων και τρίτων όταν η δικαστική απόφαση για την ακύρωση καταστεί οριστική και αμετάκλητη (άρθρο 1647 παράγραφος 1 του αστικού κώδικα).

Σε περίπτωση που μόνο ο ένας σύζυγος συνήψε τον γάμο καλή τη πίστει, τότε μόνο ο εν λόγω σύζυγος μπορεί να αξιώσει τα ωφελήματα που πηγάζουν από το καθεστώς του γάμου και να τα αντιτάξει έναντι τρίτων, υπό την προϋπόθεση ότι αυτό αντικατοπτρίζει απλώς τη σχέση μεταξύ των συζύγων (άρθρο 1647 παράγραφος 2 του αστικού κώδικα).

Ο σύζυγος που συνάπτει γάμο αγνοώντας δικαιολογημένα το ελάττωμα που προκαλεί ακυρότητα ή ακυρωσία ή του οποίου η δήλωση συναίνεσης αποσπάσθηκε δια φυσικού ή ψυχολογικού εξαναγκασμού θεωρείται ότι έχει συνάψει γάμο καλή τη πίστει (άρθρο 1648 παράγραφος 1 του αστικού κώδικα).

Τα κρατικά δικαστήρια είναι αποκλειστικά αρμόδια για την αναγνώριση της καλής πίστης. Η καλή πίστη των συζύγων τεκμαίρεται (άρθρο 1648 παράγραφοι 2 και 3 του αστικού κώδικα).

Σε περίπτωση που ο γάμος κηρυχθεί άκυρος ή ακυρωθεί, ο σύζυγος που τον συνήψε καλή τη πίστει διατηρεί το δικαίωμα να λαμβάνει διατροφή αφότου η απόφαση καταστεί οριστική και αμετάκλητη ή μετά την καταχώριση της απόφασης (άρθρο 2017 του αστικού κώδικα).

10 Υπάρχουν εναλλακτικά εξωδικαστικά μέσα επίλυσης των θεμάτων που αφορούν ένα διαζύγιο, χωρίς προσφυγή στη δικαιοσύνη;

Πριν από την κίνηση διαδικασίας διαζυγίου, το ληξιαρχείο ή το δικαστήριο πρέπει να ενημερώσει τους συζύγους σχετικά με την ύπαρξη και τους στόχους των υπηρεσιών οικογενειακής διαμεσολάβησης (άρθρο 1774 του αστικού κώδικα και άρθρο 14 παράγραφος 3 του νομοθετικού διατάγματος αριθ. 272/2001 της 13ης Οκτωβρίου 2001 — Διαδικασίες υπαγόμενες στην αρμοδιότητα της εισαγγελίας και των ληξιαρχείων).

Η οικογενειακή διαμεσολάβηση είναι μια εξωδικαστική μέθοδος για την επίλυση διαφορών που προκύπτουν στο πλαίσιο των οικογενειακών σχέσεων, κατά την οποία, οι σύζυγοι, με την προσωπική και άμεση συμμετοχή τους και τη συνδρομή του διαμεσολαβητή, προσπαθούν να καταλήξουν σε συμφωνία.

Με την προσφυγή σε αυτό το εναλλακτικό μέσο επίλυσης διαφορών μπορούν να επιλυθούν οι διαφορές που απορρέουν από τη ρύθμιση, την τροποποίηση και τη μη συμμόρφωση με την άσκηση της γονικής μέριμνας, το διαζύγιο και τον δικαστικό χωρισμό, τη μετατροπή του δικαστικού χωρισμού σε διαζύγιο, τη συμφιλίωση των συζύγων σε διάσταση, τη χορήγηση και την τροποποίηση προσωρινής ή οριστικής διατροφής, την παραχώρηση της οικογενειακής στέγης, τη στέρηση του δικαιώματος χρήσης του επωνύμου του έτερου συζύγου και την έγκριση της χρήσης του επωνύμου του πρώην συζύγου [άρθρο 4 του νομοθετικού διατάγματος (Despacho Normativo) αριθ. 13/2018, της 9ης Νοεμβρίου 2018, για τη ρύθμιση της δραστηριότητας του συστήματος οικογενειακής διαμεσολάβησης (SMF), που θεσπίστηκε με την απόφαση αριθ. 18 778/2007 της 22ας Αυγούστου 2007, και την έγκριση του κανονισμού για τις διαδικασίες επιλογής διαμεσολαβητών για την παροχή υπηρεσιών διαμεσολάβησης στο πλαίσιο του συστήματος οικογενειακής διαμεσολάβησης].

Οι οικογενειακοί διαμεσολαβητές είναι επαγγελματίες με άδεια άσκησης λειτουργήματος που χορηγείται από το Υπουργείο Δικαιοσύνης (Ministério da Justiça) και είναι υπεύθυνοι για τη διεξαγωγή συναντήσεων με ανεξάρτητο και αμερόληπτο τρόπο, προκειμένου να βοηθήσουν τα μέρη να καταλήξουν σε συμφωνία μεταξύ τους [άρθρο 7 του νομοθετικού διατάγματος αριθ. 13/2018, της 9ης Νοεμβρίου 2018, για τη ρύθμιση της δραστηριότητας του συστήματος οικογενειακής διαμεσολάβησης (SMF), το οποίο θεσπίστηκε με το διάταγμα αριθ. 18 778/2007, της 22ας Αυγούστου 2007, και για την έγκριση του κανονισμού για τις διαδικασίες επιλογής διαμεσολαβητών για την παροχή υπηρεσιών διαμεσολάβησης στο πλαίσιο του συστήματος οικογενειακής διαμεσολάβησης].

Η αίτηση για έκδοση συναινετικού διαζυγίου μπορεί να υποβληθεί στο ληξιαρχείο, εκτός από τις περιπτώσεις όπου επιτεύχθηκε συμφωνία στο πλαίσιο της διαδικασίας για την έκδοση διαζυγίου κατ' αντιδικία (άρθρο 1779 του αστικού κώδικα) και υπό την προϋπόθεση ότι η υποβολή αίτησης για έκδοση συναινετικού διαζυγίου συνοδεύεται από λεπτομερή κατάλογο των κοινών περιουσιακών στοιχείων του ζεύγους, συμφωνία για τη διάθεση της συζυγικής κατοικίας, συμφωνία για την καταβολή διατροφής στον σύζυγο που την έχει ανάγκη και βεβαίωση της δικαστικής απόφασης που ρυθμίζει την άσκηση της γονικής μέριμνας ή συμφωνία για την άσκηση της γονικής μέριμνας των ανηλίκων τέκνων, εάν υπάρχουν, όταν δεν υπάρχει προηγούμενη δικαστική απόφαση επί αυτού (άρθρο 272 παράγραφος 1 του πορτογαλικού ληξιαρχικού κώδικα).

11 Πού πρέπει να καταθέσω την αίτηση αγωγής διαζυγίου/δικαστικού χωρισμού/ακύρωσης γάμου; Ποιες είναι οι επίσημες διαδικασίες και ποια τα σχετικά έγγραφα που πρέπει να συνυποβάλλονται με την αγωγή;

Δικαστικός χωρισμός και διαζύγιο κοινή συναινέσει

Για τον δικαστικό χωρισμό και το διαζύγιο κοινή συναινέσει υποβάλλεται αίτηση στο ληξιαρχείο από αμφοτέρους τους συζύγους βάσει αμοιβαίας συμφωνίας. Η αίτηση πρέπει να συνοδεύεται από τα ακόλουθα έγγραφα (άρθρο 272 παράγραφος 1 του πορτογαλικού ληξιαρχικού κώδικα):

α) λεπτομερή κατάλογο των κοινών περιουσιακών στοιχείων με προσδιορισμό της αντίστοιχης αξίας τους ή, σε περίπτωση που οι σύζυγοι επιλέξουν να προβούν σε διανομή των εν λόγω περιουσιακών στοιχείων, έγγραφη συμφωνία για τη διανομή ή αίτηση για τη σύνταξη σχετικής συμφωνίας·

β) βεβαίωση της δικαστικής απόφασης για την άσκηση της γονικής μέριμνας ή έγγραφη συμφωνία για την άσκηση της γονικής μέριμνας των ανήλικων τέκνων, εάν υπάρχουν, όταν δεν υπάρχει προηγούμενη δικαστική απόφαση επ' αυτού·

γ) έγγραφη συμφωνία για την καταβολή διατροφής στον σύζυγο που την έχει ανάγκη·

δ) έγγραφη συμφωνία για τον τρόπο διάθεσης της συζυγικής κατοικίας·

ε) προγαμιαίο συμβόλαιο, εάν υπάρχει.

Εάν δεν προκύπτει κάτι διαφορετικό από τα προσκομιζόμενα έγγραφα, θεωρείται ότι οι συμφωνίες ισχύουν τόσο κατά την περίοδο της διαδικασίας έκδοσης διαζυγίου όσο και κατά τη μεταγενέστερη περίοδο (άρθρο 272 παράγραφος 4 του αστικού κώδικα).

Η διαδικασία για δικαστικό χωρισμό ή διαζύγιο κοινή συναινέσει κινείται με υποβολή αίτησης που υπογράφεται από τους συζύγους ή τους εκπροσώπους τους στο ληξιαρχείο (*conservatória do registo civil*). Η αίτηση πρέπει να κατατεθεί μαζί με τα προαναφερόμενα έγγραφα και τη ληξιαρχική πράξη γάμου [άρθρο 14 παράγραφοι 1 και 2 του νομοθετικού διατάγματος αριθ. 272/2001 της 13ης Οκτωβρίου 2001 — Διαδικασίες υπαγόμενες στην αρμοδιότητα της εισαγγελίας και των ληξιαρχείων].

Αφού παραλάβει την αίτηση, ο ληξιαρχος καλεί τους συζύγους σε συνάντηση κατά την οποία ελέγχει αν πληρούνται οι νόμιμες προϋποθέσεις (άρθρο 1776 παράγραφος 1 του αστικού κώδικα). Στη συνάντηση, οι σύζυγοι ενημερώνονται για την παροχή υπηρεσιών οικογενειακής διαμεσολάβησης· εάν οι σύζυγοι εξακολουθούν να επιθυμούν διαζύγιο, οι συμφωνίες εξετάζονται και οι σύζυγοι καλούνται να τις τροποποιήσουν σε περίπτωση που δεν διασφαλίζουν δεόντως τα συμφέροντα ενός εκ των συζύγων ή των τέκνων. Για τον σκοπό αυτό, μπορούν να διενεργούνται δικαιοπραξίες και να λαμβάνονται αποδεικτικά στοιχεία. Εφόσον πληρούνται οι νόμιμες προϋποθέσεις και έχουν τηρηθεί οι προαναφερθείσες διαδικασίες, ο ληξιαρχος κάνει δεκτή την αίτηση (άρθρο 14 παράγραφος 3 του νομοθετικού διατάγματος αριθ. 272/2001 της 13ης Οκτωβρίου 2001 — Διαδικασίες υπαγόμενες στην αρμοδιότητα της εισαγγελίας και των ληξιαρχείων).

Εάν προσκομιστεί συμφωνία σχετικά με την άσκηση της γονικής μέριμνας επί ανήλικων τέκνων, η υπόθεση παραπέμπεται στην εισαγγελία (*Ministério Público*) του καθ' ύλην αρμόδιου πρωτοβάθμιου δικαστηρίου της περιφέρειας στην οποία υπάγεται το ληξιαρχείο, προκειμένου να εκδοθεί απόφαση επί της συμφωνίας εντός 30 ημερών (άρθρο 14 παράγραφος 4 του νομοθετικού διατάγματος αριθ. 272/2001 της 13ης Οκτωβρίου 2001 — Διαδικασίες υπαγόμενες στην αρμοδιότητα της εισαγγελίας και των ληξιαρχείων).

Εάν ο εισαγγελέας εκτιμήσει ότι η εν λόγω συμφωνία δεν διασφαλίζει δεόντως τα συμφέροντα των ανήλικων τέκνων, οι αιτούντες έχουν τη δυνατότητα να την τροποποιήσουν αναλόγως ή να προσκομίσουν νέα συμφωνία. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, η συμφωνία διαβιβάζεται εκ νέου στον εισαγγελέα. Εάν ο εισαγγελέας κρίνει ότι η συμφωνία διασφαλίζει δεόντως τα συμφέροντα των ανήλικων τέκνων ή εάν οι σύζυγοι τροποποίησαν τη συμφωνία σύμφωνα με τις υποδείξεις του, εκδίδεται διαζύγιο (άρθρο 14 παράγραφοι 5 και 6 του νομοθετικού διατάγματος αριθ. 272/2001 της 13ης Οκτωβρίου 2001 — Διαδικασίες υπαγόμενες στην αρμοδιότητα της εισαγγελίας και των ληξιαρχείων).

Σε περιπτώσεις όπου οι αιτούντες δεν συμφωνούν με τις τροποποιήσεις που υπέδειξε ο εισαγγελέας και εξακολουθούν να επιθυμούν την έκδοση διαζυγίου και/ή οι συμφωνίες που προσκομίστηκαν δεν διασφαλίζουν επαρκώς τα συμφέροντα ενός εκ των συζύγων, δεν χορηγείται έγκριση και η υπόθεση παραπέμπεται στο δικαστήριο στην περιφέρεια του οποίου υπάγεται το ληξιαρχείο (άρθρο 14 παράγραφος 7 του νομοθετικού διατάγματος αριθ. 272/2001 της 13ης Οκτωβρίου 2001 — Διαδικασίες υπαγόμενες στην αρμοδιότητα της εισαγγελίας και των ληξιαρχείων).

Μετά την παραλαβή της δικογραφίας, ο δικαστής εξετάζει τις συμφωνίες που προσκομίστηκαν από τους συζύγους καλώντας τους να τις τροποποιήσουν εάν δεν διασφαλίζουν τα συμφέροντα ενός εξ αυτών ή των τέκνων τους (άρθρο 1778-A παράγραφος 2 του αστικού κώδικα).

Στη συνέχεια, ο δικαστής καθορίζει τις συνέπειες του διαζυγίου σχετικά με ζητήματα επί των οποίων οι σύζυγοι δεν προχώρησαν σε τροποποιήσεις. Εάν κάποια συμφωνία δεν διασφαλίζει επαρκώς τα συμφέροντα ενός εκ των συζύγων, ο δικαστής μπορεί, για τον σκοπό αυτό και για την αξιολόγηση των προτεινόμενων συμφωνιών, να διατάξει τη διενέργεια πράξεων και την προσκόμιση των απαιτούμενων αποδεικτικών στοιχείων (άρθρο 1178-A παράγραφοι 3 και 4 του αστικού κώδικα).

Κατά τον καθορισμό των συνεπειών του διαζυγίου, ο δικαστής θα πρέπει πάντοτε όχι μόνο να ενθαρρύνει την επίτευξη συμφωνίας μεταξύ των συζύγων αλλά και να λαμβάνει υπόψη τη συμφωνία αυτή (άρθρο 1778-A παράγραφος 6 του αστικού κώδικα).

Στη συνέχεια εκδίδεται συναινετικό διαζύγιο και καταχωρίζεται στο αντίστοιχο μητρώο του ληξιαρχείου (άρθρο 1778-A παράγραφος 5 του αστικού κώδικα).

Η αίτηση για δικαστικό χωρισμό ή διαζύγιο κοινή συναινέσει υποβάλλεται στο δικαστήριο εφόσον οι σύζυγοι δεν επισυνάπτουν τις προαναφερθείσες συμφωνίες (άρθρο 1778-A παράγραφος 1 του αστικού κώδικα).

Στην περίπτωση αυτή, η αίτηση διαζυγίου κατατίθεται στο δικαστήριο. Ο δικαστής, μετά την παραλαβή της αίτησης, εξετάζει τις συμφωνίες που προσκομίστηκαν από τους συζύγους καλώντας τους να τις τροποποιήσουν εάν δεν διασφαλίζουν τα συμφέροντα ενός εξ αυτών ή των τέκνων τους. Ο δικαστής καθορίζει τις συνέπειες του διαζυγίου σχετικά με ζητήματα επί των οποίων οι σύζυγοι δεν συμφώνησαν και μπορεί για τον σκοπό αυτό και για την αξιολόγηση των προτεινόμενων συμφωνιών, να διατάξει τη διενέργεια πράξεων και την προσκόμιση των απαιτούμενων αποδεικτικών στοιχείων. Κατά τον καθορισμό των συνεπειών του διαζυγίου, ο δικαστής πρέπει όχι μόνο να ενθαρρύνει την επίτευξη συμφωνίας μεταξύ των συζύγων αλλά και να λαμβάνει υπόψη τη συμφωνία αυτή. Στη συνέχεια εκδίδεται συναινετικό διαζύγιο και καταχωρίζεται στο αντίστοιχο μητρώο του ληξιαρχείου (άρθρο 1778-A παράγραφοι 2, 3, 4, 5 και 6 του αστικού κώδικα).

Δικαστικός χωρισμός ή διαζύγιο κατ' αντιδικία

Οι αιτήσεις δικαστικού χωρισμού ή διαζυγίου κατ' αντιδικία υποβάλλονται στο δικαστήριο οικογενειακών υποθέσεων και ανηλίκων (Juízo de Família e Menores) ή, ελλείψει αυτού, στο κατά τόπον αρμόδιο πολιτικό δικαστήριο (Juízo Local Cível) ή στο δικαστήριο γενικής αρμοδιότητας (Juízo de Competência Genérica) (άρθρο 122 παράγραφος 1 στοιχείο c) του νόμου για την οργάνωση του δικαστικού συστήματος — Lei da Organização do Sistema Judiciário). Η κατά τόπον αρμοδιότητα καθορίζεται από τον τόπο κατοικίας ή διαμονής του ενάγοντος (του προσώπου που ασκεί την αγωγή διαζυγίου) (άρθρο 72 του κώδικα πολιτικής δικονομίας).

Οι διατάξεις περί διαζυγίου εφαρμόζονται αναλογικά στον δικαστικό χωρισμό (άρθρο 1794 του αστικού κώδικα).

Ο δικαστικός χωρισμός παύει είτε με τη συμφιλίωση των συζύγων είτε με τη λύση του γάμου (άρθρο 1795-B του αστικού κώδικα).

Οποιοσδήποτε εκ των συζύγων να αιτηθεί την έκδοση κατ' αντιδικία διαζυγίου λόγω διάστασης επί ένα πλήρες έτος, μεταβολής στις διανοητικές ικανότητες του έτερου συζύγου η οποία έχει διαρκέσει περισσότερο του ενός έτους και η οποία, λόγω της σοβαρότητάς της, υπονομεύει τη δυνατότητα συμβίωσης, αφάνειας ενός από τους συζύγους, χωρίς καμία επικοινωνία με τον άφαντο για περίοδο τουλάχιστον ενός έτους, καθώς και οποιουδήποτε άλλου γεγονότος το οποίο, ανεξάρτητα από την υπαιτιότητα που καταλογίζεται στους συζύγους, αποδεικνύει τον ισχυρό κλονισμό του γάμου (άρθρο 1781 του αστικού κώδικα).

Ο θιγόμενος σύζυγος έχει το δικαίωμα να αξιώσει αποζημίωση για τη ζημία που υπέστη από τον έτερο σύζυγο σύμφωνα με τους γενικούς όρους περί αστικής ευθύνης στα τακτικά δικαστήρια (άρθρο 1792 παράγραφος 1 του αστικού κώδικα).

Ο σύζυγος που άσκησε αγωγή διαζυγίου λόγω μεταβολής των διανοητικών ικανοτήτων του έτερου συζύγου πρέπει να τον αποζημιώσει για την ηθική βλάβη που του προκάλεσε η λύση του γάμου· η αξίωση αυτή πρέπει να υποβληθεί κατά τη διάρκεια της διαδικασίας διαζυγίου (άρθρο 1792 παράγραφος 2 του αστικού κώδικα).

Εάν ο λόγος διαζυγίου είναι είτε η μεταβολή των διανοητικών ικανοτήτων του έτερου συζύγου που έχει διαρκέσει περισσότερο του ενός έτους και που, λόγω της σοβαρότητάς της, υπονομεύει τη δυνατότητα συμβίωσης, είτε η αφάνεια του έτερου συζύγου χωρίς καμία επικοινωνία με τον άφαντο για περίοδο τουλάχιστον ενός έτους, μόνο ο σύζυγος που επικαλείται τη μεταβολή των διανοητικών ικανοτήτων ή την αφάνεια του έτερου συζύγου μπορεί να ασκήσει αγωγή διαζυγίου (άρθρο 1785 παράγραφος 1 του αστικού κώδικα).

Όταν ο σύζυγος που δικαιούται να ασκήσει αγωγή διαζυγίου τελεί υπό δικαστική συμπαράσταση, η αγωγή αυτή μπορεί να ασκηθεί από τον ίδιο ή από τον δικαστικό συμπαραστάτη, εφόσον διαθέτει εξουσία αντιπροσώπευσης, και έχει λάβει την έγκριση του δικαστηρίου· σε περίπτωση που ο δικαστικός συμπαραστάτης είναι ο έτερος σύζυγος, η αγωγή διαζυγίου μπορεί να ασκηθεί, για λογαριασμό του προσώπου που δικαιούται να την ασκήσει, από οποιονδήποτε συγγενή σε ευθεία γραμμή ή συγγενή έως τρίτου βαθμού σε πλάγια γραμμή ή από την εισαγγελία (άρθρο 1785 παράγραφος 2 του αστικού κώδικα).

Το δικαίωμα διαζυγίου δεν μεταβιβάζεται λόγω θανάτου. Ωστόσο, οι κληρονόμοι του ενάγοντος μπορούν να συνεχίσουν την αγωγή για λόγους που σχετίζονται με την κληρονομιά περιουσία, εάν ο ενάγων αποβιώσει κατά τη διάρκεια της διαδικασίας· η αγωγή μπορεί να συνεχιστεί κατά των κληρονόμων του εναγομένου για τους ίδιους λόγους (άρθρο 1785 παράγραφος 3 του αστικού κώδικα).

Μετά την κατάθεση της σχετικής αίτησης, εάν η αγωγή μπορεί να προχωρήσει, ο δικαστής ορίζει ημερομηνία για μια προσπάθεια συμφιλίωσης και αμφότεροι ο ενάγων και ο εναγόμενος καλούνται να παραστούν αυτοπροσώπως (άρθρο 931 παράγραφος 1 του κώδικα πολιτικής δικονομίας).

Σε περίπτωση που η προσπάθεια συμφιλίωσης αποτύχει, το δικαστήριο επιδιώκει την επίτευξη συμφωνίας μεταξύ των συζύγων για την έκδοση συναινετικού διαζυγίου. Σε περίπτωση επίτευξης συμφωνίας ή εάν οι σύζυγοι επιλέξουν την έκδοση συναινετικού διαζυγίου σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας, ακολουθείται η διαδικασία για την έκδοση αυτού του είδους διαζυγίου, τηρουμένων των αναλογιών (άρθρο 1779 παράγραφος 2 του αστικού κώδικα).

Εάν ο δικαστής αδυνατεί να επιτύχει συμφωνία μεταξύ των συζύγων για την έκδοση συναινετικού διαζυγίου ή για συναινετικό δικαστικό χωρισμό, επιδιώκει την επίτευξη συμφωνίας μεταξύ των συζύγων σχετικά με τη χορήγηση διατροφής και τη ρύθμιση της άσκησης γονικής μέριμνας. Ο δικαστής επιδιώκει επίσης την επίτευξη συμφωνίας μεταξύ των συζύγων σχετικά με τη χρήση της συζυγικής κατοικίας κατά την περίοδο που εκκρεμεί η διαδικασία, όπου υφίσταται τέτοιο ζήτημα (άρθρο 931 παράγραφος 2 του κώδικα πολιτικής δικονομίας).

Κατά την προσπάθεια συμφιλίωσης ή σε οποιοδήποτε άλλο χρονικό σημείο της διαδικασίας, οι διάδικοι δύνανται να συμφωνήσουν σε συναινετικό διαζύγιο ή συναινετικό δικαστικό χωρισμό, υπό την προϋπόθεση ότι πληρούνται οι απαραίτητες προϋποθέσεις (άρθρο 931 παράγραφος 3 του κώδικα πολιτικής δικονομίας).

Σε περίπτωση απουσίας ενός ή αμφότερων των μερών, ή σε περίπτωση που η συμφιλίωση αποδειχθεί αδύνατη, ο δικαστής δίνει εντολή να κοινοποιηθεί στον εναγόμενο ότι δύναται να αντικρούσει την αγωγή εντός 30 ημερών· κατά την κοινοποίηση, η οποία πραγματοποιείται αμέσως, παραδίδεται στον εναγόμενο αντίγραφο της αρχικής αίτησης (άρθρο 931 παράγραφος 5 του κώδικα πολιτικής δικονομίας).

Σε περίπτωση που ο τόπος κατοικίας ή διαμονής του εναγομένου είναι άγνωστος και έχει καταβληθεί κάθε προσπάθεια εντοπισμού του σύμφωνα με το δικονομικό δίκαιο χωρίς επιτυχία, η ημερομηνία που έχει οριστεί για την προσπάθεια συμφιλίωσης είναι άκυρη και ο εναγόμενος καλείται με δημόσια ανακοίνωση να αντικρούσει την αγωγή (άρθρο 931 παράγραφος 6 του κώδικα πολιτικής δικονομίας).

Μετά την παρέλευση της προθεσμίας για την αντίκρουση της αγωγής, ακολουθείται η κοινή διαδικασία. Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, προσδιορίζεται το αντικείμενο της διαφοράς και ανακοινώνεται η βάση των

αποδείξεων. Η τελική ακρόαση πραγματοποιείται κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας με την προσκόμιση των αποδεικτικών στοιχείων. Με την ολοκλήρωση της τελικής ακρόασης, η δικογραφία κλείνει και αποστέλλεται στον δικαστή, ο οποίος εκδίδει απόφαση εντός 30 ημερών (άρθρο 932 του κώδικα πολιτικής δικονομίας).

Αίτηση για δικαστικό χωρισμό μπορεί να υποβληθεί στο πλαίσιο ανταγωγής, ακόμα και εάν ο ενάγων είχε ασκήσει αγωγή διαζυγίου· εάν ο ενάγων έχει υποβάλει αίτηση για δικαστικό χωρισμό, ο εναγόμενος μπορεί επίσης να καταθέσει ανταγωγή ζητώντας διαζύγιο. Στις περιπτώσεις αυτές, όταν γίνονται δεκτές η αίτηση και η ανταγωγή, εκδίδεται διαζύγιο (άρθρο 1795 του αστικού κώδικα).

Ακύρωση γάμου

Δεν επιτρέπεται να γίνει επίκληση της ακυρωσίας γάμου με οποιονδήποτε τρόπο, είτε δικαστικώς είτε εξωδικαστικώς, έως ότου αναγνωριστεί με δικαστική απόφαση επί αγωγής που ασκείται ειδικά για αυτόν τον σκοπό (άρθρο 1632 του αστικού κώδικα).

Η συγκεκριμένη αγωγή ασκείται στο δικαστήριο οικογενειακών υποθέσεων και ανηλίκων με την κατάθεση εισαγωγικού δικογράφου, το οποίο, υπό μορφή υπομνήματος, προσδιορίζει τους διαδίκους, εξιστορεί τα πραγματικά περιστατικά και καταλήγει στο αίτημα της αγωγής [άρθρο 122 παράγραφος 1 στοιχείο δ) του νόμου για την οργάνωση του δικαστικού συστήματος].

Το άτομο που νομιμοποιείται να ασκήσει την εν λόγω αγωγή διαφέρει ανάλογα με τους λόγους που θεμελιώνουν την αξίωση (*ανατρέξτε στην απάντηση της ερώτησης 8*).

Οι σύζυγοι ή οι συγγενείς τους σε ευθεία γραμμή ή οι συγγενείς έως τετάρτου βαθμού σε πλάγια γραμμή, οι κληρονόμοι και οι θετοί γονείς των συζύγων, καθώς και ο εισαγγελέας, έχουν έννομο συμφέρον για την άσκηση ή συνέχιση της αγωγής ακύρωσης λόγω ανατρεπτικού κωλύματος γάμου. Εκτός από τα προαναφερόμενα πρόσωπα, νομιμοποιούνται επίσης να καταθέσουν ή να συνεχίσουν την αγωγή ο κηδεμόνας ή ο επίτροπος στις περιπτώσεις ανηλίκων ή ατόμων που τελούν υπό δικαστική απαγόρευση ή είναι ανίκανα για δικαιοπραξία λόγω διανοητικής διαταραχής, καθώς και ο πρώτος ή η πρώτη σύζυγος του παραβάτη σε περίπτωση διγαμίας (άρθρο 1639 του αστικού κώδικα).

Η αγωγή ακύρωσης εικονικού γάμου ασκείται από τους ίδιους τους συζύγους ή από οποιοδήποτε πρόσωπο θίγεται από τον γάμο. Στις λοιπές περιπτώσεις έλλειψης συναίνεσης, η αγωγή ακύρωσης μπορεί να ασκηθεί μόνον από τον σύζυγο που δεν είχε συναινέσει. Ωστόσο, οι συγγενείς τους, οι συγγενείς εξ αγχιστείας σε ευθεία γραμμή, οι κληρονόμοι ή οι θετοί γονείς μπορούν να συνεχίσουν την αγωγή σε περίπτωση θανάτου του ενάγοντος κατά τη διάρκεια της διαδικασίας (άρθρο 1640 του Αστικού Κώδικα).

Η αγωγή ακύρωσης που βασίζεται σε ελαττωματική συναίνεση μπορεί να ασκηθεί μόνον από τον σύζυγο που υπήρξε θύμα πλάνης ή εξαναγκασμού. Ωστόσο, οι συγγενείς τους, οι συγγενείς εξ αγχιστείας σε ευθεία γραμμή, οι κληρονόμοι ή οι θετοί γονείς μπορούν να συνεχίσουν την αγωγή σε περίπτωση θανάτου του ενάγοντος κατά τη διάρκεια της διαδικασίας (άρθρο 1641 του αστικού κώδικα).

Η αγωγή ακύρωσης που βασίζεται στην έλλειψη μαρτύρων μπορεί να ασκηθεί μόνον από τον εισαγγελέα (άρθρο 1642 του αστικού κώδικα).

Η αγωγή ακύρωσης λόγω ανατρεπτικού κωλύματος πρέπει να ασκείται:

α) στην περίπτωση ανηλίκων, προσώπων που έχουν διαγνωστεί με άνοια ή ανίκανων προς δικαιοπραξία ενηλίκων που τελούν υπό δικαστική συμπαράσταση, όταν η αγωγή ασκείται από το ανίκανο προς δικαιοπραξία πρόσωπο, έως και 6 μήνες από τη συμπλήρωση του έτους ενηλικίωσης, από την άρση της ανικανότητας ή την άρση ή επανεξέταση της δικαστικής συμπαράστασης· όταν ασκείται από τρίτον, εντός 3 ετών από την τέλεση του γάμου, αλλά σε καμία περίπτωση μετά τη συμπλήρωση του έτους ενηλικίωσης ή μετά την άρση της ανικανότητας [άρθρο 1643 παράγραφος 1 στοιχείο α) του αστικού κώδικα].

β) σε περίπτωση καταδίκης για ανθρωποκτονία του/της συζύγου ενός εκ των συζύγων, εντός 3 ετών από την ημερομηνία τέλεσης του γάμου [άρθρο 1643 παράγραφος 1 στοιχείο β) του αστικού κώδικα].

γ) στις λοιπές περιπτώσεις, εντός 6 μηνών από τη λύση του γάμου [άρθρο 1643 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του αστικού κώδικα].

Ο εισαγγελέας μπορεί να ασκήσει την αγωγή ακύρωσης μόνο πριν από τη λύση του γάμου (άρθρο 1643 παράγραφος 2 του αστικού κώδικα).

Η αγωγή ακύρωσης λόγω προηγούμενου γάμου που δεν έχει λυθεί δεν μπορεί να ασκηθεί ούτε να συνεχιστεί ενόσω εκκρεμεί η δίκη για κήρυξη της ακυρότητας ή για ακύρωση του πρώτου γάμου του δίδγαμου προσώπου (άρθρο 1643 παράγραφος 3 του αστικού κώδικα).

Η αγωγή ακύρωσης λόγω έλλειψης συναίνεσης ενός ή αμφοτέρων των συζύγων μπορεί να ασκηθεί μόνον εντός 3 ετών από την ημερομηνία τέλεσης του γάμου ή, όταν ο ενάγων αγνοεί το γεγονός της τέλεσης του γάμου, εντός 6 μηνών από τη στιγμή που έλαβε σχετική γνώση (άρθρο 1644 του αστικού κώδικα).

Το δικαίωμα για άσκηση αγωγής ακύρωσης λόγω ελαττωματικής συναίνεσης αποσβέννυται εάν η αγωγή δεν ασκηθεί εντός 6 μηνών από την άρση του ελαττώματος (άρθρο 1645 του αστικού κώδικα).

Η αγωγή ακύρωσης λόγω έλλειψης μαρτύρων πρέπει να ασκείται το αργότερο εντός 1 έτους από την ημερομηνία τέλεσης του γάμου (άρθρο 1646 του αστικού κώδικα).

Το εισαγωγικό έγγραφο πρέπει να συνοδεύεται από τη ληξιαρχική πράξη γάμου και, ενδεχομένως (όταν η ηλικία σύναψης του γάμου αποτελεί τη βάση της αγωγής), από ληξιαρχική πράξη γέννησης του εν λόγω συζύγου.

Μετά την παρέλευση της προθεσμίας για την αντίκρουση της αγωγής, ακολουθείται η κοινή διαδικασία, όπως αναφέρεται παραπάνω.

Η ακυρωσία θεωρείται ότι έχει αρθεί και ο γάμος θεωρείται έγκυρος από τη στιγμή της τέλεσής του εάν οποιοδήποτε από τα ακόλουθα περιστατικά λάβει χώρα προτού η δικαστική απόφαση για την ακύρωση καταστεί οριστική και αμετάκλητη:

α) εάν ο γάμος ανηλίκου προσώπου επιβεβαιωθεί από τον εν λόγω ανήλικο ενώπιον ληξιαρχου και δύο μαρτύρων, μετά την ενηλικίωσή του [άρθρο 1633 παράγραφος 1 στοιχείο α) του αστικού κώδικα].

β) εάν ο γάμος προσώπου με διαγνωσμένη άνοια ή προσώπου που τελεί υπό δικαστική συμπαράσταση επιβεβαιωθεί από το εν λόγω πρόσωπο αφού πιστοποιηθεί δικαστικά ότι τα αίτια του κωλύματος έχουν παύσει να υφίστανται [άρθρο 1633 παράγραφος 1 στοιχείο β) του αστικού κώδικα].

γ) εάν ο πρώτος γάμος δίδγαμου προσώπου κηρυχθεί άκυρος ή ακυρωθεί [άρθρο 1633 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του αστικού κώδικα].

δ) σε περίπτωση που η έλλειψη μαρτύρων οφείλεται σε περιστάσεις που τη δικαιολογούν, όπως εκείνες που αναγνωρίζει ο ληξιαρχος, υπό την προϋπόθεση ότι δεν υπάρχουν αμφιβολίες ως προς την τέλεση του γάμου [άρθρο 1633 παράγραφος 1 στοιχείο δ) του αστικού κώδικα].

12 Μπορώ να τύχω νομικής συνδρομής για τα έξοδα της διαδικασίας;

Ναι, το καθεστώς νομικής συνδρομής εφαρμόζεται σε όλα τα δικαστήρια και για οποιαδήποτε μορφή δίκης

(νόμος αριθ. 34/2004 της 29ης Ιουλίου 2004 — Πρόσβαση στο δίκαιο και στη δικαιοσύνη).

Για περισσότερες πληροφορίες, ανατρέξτε στο ενημερωτικό δελτίο για τη «[Νομική συνδρομή](#)».

13 Υπάρχει δυνατότητα προσφυγής κατά απόφασης διαζυγίου/δικαστικού χωρισμού/ακύρωσης γάμου;

Ναι. Υπάρχει πάντοτε η δυνατότητα προσφυγής κατά των αποφάσεων αυτών (άρθρο 629 του κώδικα πολιτικής δικονομίας).

14 Τι πρέπει να κάνω για να επιτύχω αναγνώριση στο παρόν κράτος μέλος

απόφασης διαζυγίου/δικαστικού χωρισμού/ακύρωσης γάμου η οποία έχει εκδοθεί από δικαστήριο άλλου κράτους μέλους;

Εάν η εν λόγω απόφαση εκδόθηκε σε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκτός της Δανίας [άρθρο 31 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2003], η απόφαση αναγνωρίζεται στα υπόλοιπα κράτη μέλη σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2003.

Εάν η απόφαση εκδόθηκε στη Δανία, εφαρμόζεται η ειδική διαδικασία για την επανεξέταση αλλοδαπών αποφάσεων (άρθρα 978 επ. του κώδικα πολιτικής δικονομίας).

Το δικαστήριο που είναι αρμόδιο για την επανεξέταση και την επικύρωση αλλοδαπών αποφάσεων είναι το εφετείο (tribunal da relação) του τόπου κατοικίας του προσώπου κατά του οποίου ζητείται η αναγνώριση της απόφασης (άρθρο 979 του κώδικα πολιτικής δικονομίας).

Κατά τη διαδικασία αυτή, το έγγραφο που περιέχει την προς επανεξέταση απόφαση υποβάλλεται μαζί με την αίτηση επανεξέτασης, και ο καθ' ου ενημερώνεται ότι έχει στη διάθεσή του προθεσμία 15 ημερών για να υποβάλει υπόμνημα αντίκρουσης. Ο αιτών δύναται να απαντήσει εντός 10 ημερών από την κοινοποίηση του υπομνήματος αντίκρουσης του καθ' ου (άρθρο 981 του κώδικα πολιτικής δικονομίας).

Μόλις οι διάδικοι υποβάλουν τα υπομνήματά τους και ολοκληρωθούν οι ενέργειες που κρίνονται απαραίτητες, ο φάκελος της υπόθεσης διαβιβάζεται στους διαδίκους και στον εισαγγελέα προκειμένου να τον εξετάσουν και να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους, εντός 15 ημερών (άρθρο 982 παράγραφος 1 του κώδικα πολιτικής δικονομίας).

Προκειμένου να επικυρωθεί η δικαστική απόφαση, είναι αναγκαίο:

α) να μην υπάρχουν αμφιβολίες ως προς τη γνησιότητα του εγγράφου που περιέχει τη δικαστική απόφαση ούτε ως προς το σκεπτικό της απόφασης·

β) η απόφαση να έχει τελεσιδικήσει σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας όπου εκδόθηκε·

γ) να προέρχεται από δικαστήριο της αλλοδαπής του οποίου η δικαιοδοσία εφαρμόστηκε κατά τις διατάξεις του νόμου και να μην αφορά υπόθεση που εμπίπτει στην αποκλειστική δικαιοδοσία των πορτογαλικών δικαστηρίων·

δ) να μην είναι δυνατή η επίκληση της εκκρεμοδικίας ή του δεδικασμένου με βάση υπόθεση που εκδικάζεται σε πορτογαλικά δικαστήρια, εκτός εάν η αγωγή είχε ασκηθεί πρώτα ενώπιον του αλλοδαπού δικαστηρίου·

ε) ο καθ' ου να έχει ενημερωθεί δεόντως για την αγωγή, σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας του δικαστηρίου προέλευσης, και να έχουν τηρηθεί, κατά τη διάρκεια της δίκης, το δικαίωμα της υπεράσπισης και η αρχή της ίσης μεταχείρισης των διαδίκων·

στ) να μην περιλαμβάνει απόφαση η αναγνώριση της οποίας αντίκειται προδήλως στις αρχές διεθνούς δημόσιας τάξης του πορτογαλικού κράτους.

(άρθρο 980 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας).

15 Ποιο δικαστήριο είναι αρμόδιο για την προσβολή της αναγνώρισης απόφασης διαζυγίου/δικαστικού χωρισμού/ακύρωσης γάμου η οποία έχει εκδοθεί από δικαστήριο άλλου κράτους μέλους; Ποια διαδικασία ακολουθείται σε αυτή την περίπτωση;

Εάν ο ενδιαφερόμενος διάδικος αποφασίσει να αιτηθεί την αναγνώριση απόφασης διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού ή ακύρωσης γάμου στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πλην της Δανίας, η αίτηση υποβάλλεται στο δικαστήριο οικογενειακών υποθέσεων και ανηλίκων (άρθρο 122 του νόμου για την οργάνωση του δικαστικού συστήματος). Το κατά τόπον αρμόδιο δικαστήριο καθορίζεται από την εθνική νομοθεσία του κράτους μέλους όπου εκδικάζεται η αίτηση για αναγνώριση της απόφασης.

16 Ποιο δίκαιο εφαρμόζεται από το δικαστήριο στο πλαίσιο μιας διαδικασίας διαζυγίου μεταξύ συζύγων που δεν διαμένουν στο παρόν κράτος μέλος ή που έχουν διαφορετικές ιθαγένειες;

Σύμφωνα με τους εθνικούς κανόνες σύγκρουσης νόμων, στις περιπτώσεις διαζυγίου και δικαστικού χωρισμού εφαρμόζεται το εθνικό δίκαιο του κράτους κοινής ιθαγένειας των δύο συζύγων. Εάν οι σύζυγοι δεν έχουν κοινή ιθαγένεια εφαρμόζεται το δίκαιο του τόπου της συνήθους διαμονής των συζύγων. Ελλείψει αυτής, εφαρμόζεται το δίκαιο της χώρας με την οποία συνδέεται στενότερα η οικογενειακή ζωή τους (άρθρο 52 παράγραφοι 1 και 2 του αστικού κώδικα).

Εάν, ωστόσο, υπάρξει μεταβολή του εφαρμοστέου δικαίου κατά τη διάρκεια του γάμου, ο χωρισμός ή το διαζύγιο μπορούν να θεμελιωθούν μόνο σε κάποιο πραγματικό περιστατικό που συνέβη τη στιγμή αυτής της μεταβολής (άρθρο 55 παράγραφος 2 του αστικού κώδικα).

Πού μπορείτε να συμβουλευθείτε την ισχύουσα νομοθεσία

[Πορτογαλικός αστικός κώδικας](#)

[Πορτογαλικός κώδικας ληξιαρχείου](#)

[Πορτογαλικός κώδικας πολιτικής δικονομίας](#)

[Διαδικασίες υπαγόμενες στην αρμοδιότητα της εισαγγελίας και των ληξιαρχείων](#)

[Νομοθετικό διάταγμα αριθ. 13/2018](#)

[Νόμος για την οργάνωση του δικαστικού συστήματος](#)

[Πρόσβαση στον νόμο και τη δικαιοσύνη](#)

[Κανονισμός \(ΕΚ\) αριθ. 2201/2003 του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2003, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας](#)

Τελική σημείωση

Οι πληροφορίες που περιέχονται στο παρόν ενημερωτικό δελτίο είναι γενικής φύσης και δεν είναι εξαντλητικές. Δεν δεσμεύουν το σημείο επαφής, το ευρωπαϊκό δικαστικό δίκτυο για αστικές και εμπορικές υποθέσεις, τα δικαστήρια ή οποιαδήποτε άλλα πρόσωπα. Δεν προορίζονται να αντικαταστήσουν την ενημέρωση για την ισχύουσα νομοθεσία.

Αυτή η ιστοσελίδα είναι μέρος του ιστότοπου [Η Ευρώπη σου](#).

Θα μας βοηθούσαν πολύ [τα σχόλιά σας](#) σχετικά με τη χρησιμότητα των παρεχόμενων πληροφοριών.

Τελευταία επικαιροποίηση: 20/12/2024

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος

μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα